J. D.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DIFFICULTATES IN MEDICINA ADDISCENDA

RECENSENS,

QUAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO CAROLO,

BORUSSIÆ PRINCIPE, MARCHIONE BRANDENBURGICO, CETERA

SUB PRÆSIDIO,

DN. FRIDERICI HOFFMANNI,

h. t. DECANI,

PRO LICENTIA,

PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE CAPESSENDI

D. V. Febr. An. M DCCXVIII.

Philiatrorum examini ſubjiciet

AUTOR

JOH. AUGUSTUS HEINICHEN,

LIPSIENSIS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typ.

J. D.

DISSERTATIO INAUGURALIS,

DE

DIFFICULTATIBUS IN MEDICINA ADDISCENDA.

§. I.

EVS utpote omnium rerum Creator, ſine dubio plantis reliquisque medicamentis medicas benigniſſime indidit virtutes, quas demum explorare, & in ſemet ipſis experiri, homines neceſſitas coëgit. Simulac enim Parentes noſtri primævi in imagine divina perfectionem ipſis concreatam amiſerant, inter alias infirmitates ſta-

tini etiam morbi presso veluti pede eosdem sequebantur. Scilicet appetitus, inordinata arboris interdictæ fructum manducandi cupiditate corruptus, moderamen amplius in rebus non observabat, neque his, quæ antea sufficiebant, extinguebatur. Quo factum, ut naturam paucis alias contentam & simpliciori victui assuetam, superflua ingurgitatione obruerent, perniciosa alimentorum diversorum varietate debilitarent, & sic magis magisque robur ejusdem destruerent homines. Cum itaque post varia deglutita varias in corpore sentirent mutationes, dubium non est, quin probe easdem animadverterint, alia ad damnum resarciendum adhibuerint, ac effectus omnium assumtorum sedulo post modum annotarint. Ex his observatis regulæ emergebant diæteticæ, quas alter alteri communicabat, quo inexperti sibi â noxiis cavere, & comprobata in auxilium vocare possent. Eodem fere tempore Chirurgiam ortum traxisse, veritati quam maxime videtur consentaneum. Postquam enim Protoplasti impia erga divinum præceptum inobedientia maledictionem summi Numinis sibi accersiverant, terra non amplius ultro alimentum ipsis præbebat, sed in sudore vultus panem comedere illos oportebat. Qua de re paradiso expulsi, plantarum ac agrorum culturam strenue instituebant, & rerum conservationi inservientium curam gerebant, quem laborem posteri non solum continuavere, necessitate quippe coacti, verum etiam alios ad cupiditates, quæ crescente hominum copia, magis magisque accrescebant, satiandas & explendas suscepere. His occupati negotiis

tiis non potuerunt, quin corpora violentiis utpote externis obnoxia, variis periculis, luxationibus v. g. fracturis, contusionibus, vulneribus aliisque gravioribus malis exponerent. Quibus dum inter labores afficiebantur quotidie, quilibet omnia, instinctu veluti naturæ, eo dirigebat studia, ut machinam labefactatam restitueret, motusque ejusdem interceptos redintegraret. Hinc unusquisque tale quid perpessus, aut ipse sibi manum variaque ad levamen conciliandum applicabat, aut ab aliis consilium manusque auxiliatrices expetebat.

§. II.

Medicina igitur simul orta est, ac hominum corpora morbis subjecta esse cœperunt; Medici autem stricte sic dicti, longum demum post temporis intervallum inclaruerunt: Ab initio enim quilibet adversa valetudine afflictus, sibi ipsi pharmaca parabat, omniaque sive vigilanti, sive somnianti oblata tentans, sæpissime casu aut ratiocinatione incidebat in medicamentum satis idoneum, quod una cum circumstantiis studiose annotabat, quo non solum ipse in morbo forte recidivo usum ejusdem reiterare, verum etiam aliis, pari affectu laborantibus, commendare posset. Exinde variæ plantæ ab inventoribus suis obtinuere cognomina, uti v. g. *Mercurialis a Mercurio*, *Pœonia â Pœone*, *Heraclium ab Hercule*, *Chironium a Chirone Centauro*, *Artemisia ab uxore Mausoli*, *Eupatorium a Rege quodam Eupator dicto*, *Mithridation à Mithridate Rege*, teste PLINIO *L. XXV. c. 5. 6 & 7.* Præsertim vero consilia medica suppeditabantur â parentibus & senioribus, quippe qui longo temporis tractu plura observaverant & experti e-

rant. Aucto deinde hominum numero, ægrotantes in compita & vias publicas deferebant eorundem agnati, morbi ideam ac remedia a prætereuntibus ſciſcitaturi, qualem conſuetudinem invaluiſſe apud Babylonios HERODOTUS *L. I.* apud Ægyptios & Hiſpaniæ populos Callaicos, Aſtures, Cantabros STRABO. *L. 3. & 16.* referunt. Poſtea nonnulli quoque in ſpecie Medicinæ periti ob varias morborum curationes innotuerunt, & quidem apud Ægyptios Hermes, Oſiris ejusque uxor Iſis, Apollo, Aſclepius, Zoroaſter, Prometheus, Nechepſus, Jachenes &c. apud Græcos Chiron, Centaurus Theſſalus, Achilles, Æſculapius, Podalirius, Machaon, Nicomachus, Melampus, Menecrates Syracuſanus, Herophilus Chalcedonicus, Empedocles &c. quorum multis in numerum Deorum relatis, grata ſimul & ſuperſtitioſa poſteritas templa aliaque meritorum monumenta exſtruxit. Ad horum deinde ſimulacra confugiebant ægroti, conſilia contra morbos medica efflagitantes, quæ ſive per ſomnium, ſive per effatum accepta, tanta veneratione colebant, tantaque fiducia, ac ſi a cœlo eſſent dicta, adhibebant. Morbo autem liberati tabulas in templis Deorum ſuſpendebant votivas, quæ non morbi ſolum denominationem, verum etiam remedium, quo quis reſtitutus erat, comprehendebant. Hinc factum, ut medicina ad ſacerdotes tranſierit, quippe qui tabulis edocti, ægrotis remedia tanquam divina oracula communicarunt. Et quoniam tunc temporis, religione in ſuperſtitionem verſa, omnis ferme ſapientia apud ſacerdotes erat, adeo ut qui ſupra vulgus ſapere vellet, ab illis erudiri neceſſe haberet,

ret, eorum diſcipuli inter alias diſciplinas & ſcientias Philoſophicas etiam artem medendi diſcebant, ſcilicet his hanc maxime requirentibus, qui corporum ſuorum robora inquieta cogitatione nocturnaque vigilia minuerant, uti optime judicat A. CORN. CELSUS *Præf. L. I.* Multos vero ex ſapientiæ Profeſſoribus peritos ejus fuiſſe, *clariſſimosque ex his Pythagoram*, *Empedoclem Democritum*, teſtatur idem Medicorum Cicero. l. c.

§. III.

Hæc Medicina noſtra primordia habuit, quæ uti plerumque in rebus magnis fieri ſolet, ſatis exigua fuere. Poſtquam autem Hippocrates primus, teſte mox laudato Celſo l. c. artem medendi a ſapientia ſeparavit, eamque certis regulis incluſam, experimentis ulterius comprobatam, literisque conſignatam poſteritati reliquit, ſenſim ſenſimque majora cepit incrementa. Licet enim inſequenti tempore intervalla ſatis lucida aut potius tenebricoſa habuerit, quibus magis obſcurata, quam quidem illuſtrata fuit, poſtea tamen ſuperata barbarie, caput iterum quaſi è tumulo extulit, à Philiatris recentioris præſertim ævi adeo exculta, ut noſtra ætate loge aliam faciem, quam tempore Hippocratis præ ſe ferat. Imprimis autem diſciplinæ ſic dictæ theoreticæ ſtupenda induſtria & ſtudio perluſtratæ, & innumeris pene inventis auctæ fuerunt. Quam multa enim, quamquè egregia à veteribus ignorata, in crebriori cadaverum ſectione detexerint oculatiores Anatomici, quam congrua inſtrumenta & ingenioſa, ad ſtructuram partium eo melius indagandam, adminicula excogitaverint, ulteriori probatione non indiget. Materia medi-

medica novis ex omnibus ferme terrarum partibus adportatis locupletatur ſimplicibus, & præprimis rem herbariam tanto labore tantaque diligentia curioſiores excoluere Botanici, ut quilibet eorum progreſſus merito admiretur. Non ſolum enim in laborioſa ſatis plantarum tam exoticarum quam indigenarum collectione indefeſſi, verum etiam difficultates extricare botanicas allaborantes, varias ad ſtudium rei herbariæ facilitandum compoſuerunt methodos, easque nobiscum communicarunt. Neque in ſuperficiaria ſaltem & exteriori materiæ medicæ cognitione ſolertia recentiorum acquievit Medicorum, ſed quævis ferme triplici regno comprehenſa, accuratiori ignis examini ſubjecit, quo ſtructura eorum interior & virtus in morbis medendis eo melius innoteſceret. Quibus cognitis in viribus concentrandis, combinandis, exaltandis, variisque ad varios affectus idoneis præparandis medicamentis non infelici ſucceſſu huc usque ſudarunt Chemici. Vt nihil jam dicam de compoſitionibus pharmacevticis, quæ ad morbos eo felicius curandos à modernis practicis non ſine magno ægrorum commodo inventæ & applicatæ fuere.

§. IV.

Quæ omnia quantum lucis Therapiæ tam pharmacevticæ quam chirurgicæ accenderint, prolixius demonſtrare, ſupervacaneum duco, cum ſola circulatio ſanguinis, ſuperiori ſeculo detecta, teſtis eſſe poterit ſatis ſufficiens. Tot igitur inventis, tot prærogativis recentiorum præ veterum, dum gaudet medicina, mirum profecto eſt, quod noſtri ævi Medici in morborum

mede-

medela non majores faciant progressus. Paucissimi Hippocratis in Praxi experientiam & dexteritatem attingunt, nullus autem hucusque illam hac in re superavit. Plurimi equidem in eo Senem venerandum fidelissime sequuntur, ut medicinam a sapientia, magis proprio tamen sensu, separent; verum numerus eorum, qui pari cum illo prudentia & circumspectione medelam morborum administrant, exiguus admodum existit. Liceat itaque mihi, quantum ingenii imbecillitas permittit, causas investigare, cur tam multi artem medendi discentium via regia deflectant, & in devias abducti, per totum vitæ spatium in tenebris & labyrintho ignorantiæ oberrent.

§. V.

Artem longam, vitam brevem jam suo tempore Hippocrates pronunciat, id quod assertum certissimæ esse veritatis, omnes, qui animum ad Medicinam applicant, satis superque experiuntur. Vnicus equidem scopus est, quem sibi præfixum habet Medicus: Sanitas scilicet hominum aut conservanda aut labefactata restauranda; verum ut hunc obtineamus finem, profecto non unica superanda obstat difficultas. Sanitatem enim, seu quod perinde est, statum naturalem si dignoscere velimus, structuram machinæ humanæ ope cultri Anatomici sedulo investigemus, investigata studiose memoriæ commendemus, & ex varia partium conformatione usum earundem judiciose conjiciamus necesse est. Quantum autem temporis spatium in cadaveribus secandis consumendum! quanta longo demum exercitio acquisita, dexteritas in sectione adhibenda! & quanta circumspectione & ἀκριβείᾳ quælibet ponderan-

da, ût interior naturalis corporis mechanismus, utpote cujus indagatio œdipum adhuc exigit, pateat! Juxta hanc normam omnes quidem, qui ab illa deflectunt, motus morbos esse dijudicare possumus: attamen hæc sola nosse, non sufficit, sed omnem potius ingenii aciem, omnemque industriam ad illam peritiam acquirendam intendere debemus, ut morbos invicem accurate discernere, veras causas judiciose eruere, & prognosin prudenter & circumspecte ferre queamus. Eadem in cognoscendis præparandisque medicaminibus occurrit difficultas. Innumera ferme simplicia e triplici regno suppetunt, quorum non solum externas structuræ differentias, verum etiam virtutes pariter ac facultates in morbis sanandis probe perspectas teneamus oportet. Hæc porro ut scite præparare, apte invicem combinare, & dextre separare valeamus, studium & exercitium non per unius anni spatium continuatum, requiritur. Quibus omnibus licet cognitis, maximum tamen adhuc restat momentum: Remedia convenientia justo tempore, proportionata dosi & cum regimine prudenti morbis applicanda sunt, si cito, tuto ac jucunde curare velimus, quæ medendi methodus vera equidem est morborum panacea, sed insimul quoque arcanum illud magnum, cujus possessionem multi quidem crepant, paucissimi autem re vera adepti sunt: Jasonem enim oportet esse, qui aureum hocce vellus reportare velit. Difficultates studii diætetici, quæ ideo satis arduæ sunt, quia unicuique individuo diversæ in victu præscribendæ sunt regulæ, linguas peregrinas, quarum cognitione Medici eam ob causam indigent, ut eruditorum scripta evolvere, eorum inventa & hypotheses perscrutari, ac propriam suam scientiam ex-

exinde augere possint, reliquaque studium medicum amplum & difficile efficientia, lubens prætereo, siquidem multis tironibus etiam ob supra recensita ars medendi penitus inaccessibilis videri posset.

§. VI.

Via itaque ad templum Æsculapii tam diffusa, tantisque difficultatibus cum sit obsita, paucissimi eam ingressi, ad penetralia pertingunt, sed plurimi in atrio mox gradum figunt, externam hujus palatii structuram admirantes. Nempe Anatomiam non tanquam medium, ex statu naturali dignoscendi præter naturalem, æstimant, sed universam artis medicæ scientiam in eo positam esse, credentes, quisquilias etiam summo cum studio inquirunt, fibras enumerant, continuam omnium membranarum cohæsionem demonstrare, anxie annituntur, aliisque subtilitatibus vanis ac inutilibus inhærent. Et quoniam ejusmodi anatomicis structura corporis plerumque nodus Gordius esse solet, Alexandrum quoque imitantur, cultro anatomico, quod natura unitum erat, dissolventes, quo saltem nomen suum novo in arte secandi invento posteritati commendent. Simplicia materiæ medicæ non tam, ut ægris scite applicare possint, student cognoscere; sed plantas promiscue omnes exoticas & indigenas curiositatis saltem gratia in hortis asservatas, summa cum cura discernere discunt, nominaque eorum una cum synonimis memoriæ diligenter imprimunt; imo museum mineralibus, lapidibus pretiosis, insectis, conchis, cochleis aliisque ejusmodi oculorum illecebris exornant, ut in numero Botanicorum, aut Naturæ saltem Curiosorum celebrentur. Chemiam colentes, corpora naturalia ignis examini subjiciunt, non ut vires simplicium in morbis medendis inquirant, sed ut arcanum illud summum,

Lapidem nempe Philoſophorum benedictum, ſi Deus velit, inveniant. Qua ſpe deceptos ſe ipſos cum poſtea videant, Univerſalia, Polychreſta ad minimum, Salia Macro- & Micro-cosmica, Aurum potabile aliaque ejusmodi ſecreta gloriantur ſe poſſidere, licet ſæpiſſime fumum vendant & cineres ab opere magno relictos, ſimplicioribus pro Panacea propinent. Tale judicium quoque eſto de reliquis ad Medicinam pertinentibus ſcientiis, utpote in quibus addiſcendis quam multi ita ſe gerunt, ut neglecto nucleo, cortices ſectentur, & realem artis Medicæ cognitionem ſpernentes, umbratilem affectent polyhiſtoriam. De his optime FR. BACO de VERULAMIO *Tr. de Augment. & dignit. ſcient. L. IV. C. II. p.301.* judicat: *Dubitandum non eſt, quin, ſi Medici misſis paulisper generalioribus, naturæ obviam ire vellent, compotes ejus fierent, de quo Poëta:*

Et quoniam variant morbi, variabimus artes,
Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt.

Anatomia enim, Phyſiologia & reliquæ ſic dictæ ſcientiæ theoreticæ fundamenta quidem ſunt neceſſaria, ſed Medici non omnem cognitionem abſolvunt. Superſtruenda eſt Therapia, utpote, quæ unicus & verus artis Medicæ ſcopus & finis exiſtit. Curioſiora autem non tanquam eſſentialia, ſed ornamenta a Medicis æſtimanda, iisque non univerſum vitæ ſpatium, ſed horæ ſaltem ſucciſivæ impendendæ ſunt.

§. VII.

Quilibet itaque ſtudio Medico ſe conſecraturus, ante omnia opus haberet, ut probe ſe ipſum inquireret, an etiam ad illud idoneus et aptus eſſet: Propenſionem proinde naturalem examinare, & facultates animi corporisque vires, an ſint ſufficientes, accurate prius ponderare deberet: vanus enim profecto eſt labor, à quo natura abhorret, et fruſtra

ſtra impenditur opera, quæ invita Minerva ſuſcepta fuit. Quam utilis autem et neceſſaria, tam difficilis & ardua exiſtit hæcce diſquitio. Propenſio equidem noſtra naturalis propriam ſemper felicitatem promovendam intendit, ſed media, quæ huic intentioni reſpondent, valde ſunt dubia. Nam licet ex univerſali, quam ipſe rerum Arbiter ſtatim poſt lapſum promulgavit, lege: In ſudore vultus ſui homo comedat panem ſuum, ſciamus, nil ſine labore acquirendum eſſe, iſtud tamen adhuc incertum manet, in quo præ aliis vitæ genere ſtudium noſtrum, ut voluntati divinæ ſit conſentaneum, collocemus, præſertim cum indoles & ingenium humanum tot præjudiciis erroneis praviſque affectibus corruptum ſit, ut ſæpius nobis eligamus, non quod ratio ſibi relicta ſuaſiſſet, ſed quod ad inordinatas cupiditates explendas idoneum deprehenditur. Hinc eſt, ut multi proverbio, *Dat Galenus opes* incitati, alii ſpe Amaſiam citius amplectendi adacti, alii fortaſſe dignitate & titulo Doctoris allecti, vel aliis cauſis domeſticis commoti, ſine ulteriori habito reſpectu arti ſe applicant Medicæ, & adeo humeris imponunt ea, quæ ferre plerumque recuſant. Vigore enim ingenii & robore corporis ad omnes quidem abſolvendos labores opus eſt, ſed præ reliquis in illo, qui Medicinæ operam impendit, deſideratur, ſiquidem hæc ars ſingularem profecto & idoneam quam maxime requirit indolem. Quomodo namque ingenium difficillima hujus artis penetrabit, quod in vulgaribus addiſcendis hebeſcit? Quid in tam vaſto ſcientiarum oceano perficiet ille, qui per totum vitæ tempus hypochondriacus, aliove modo valetudinarius erit? Quid in Anatomia, quid in Chirurgia præſtabit talis, qui ſectioni cadaverum, miſſioni ſanguinis & inſpectioni vulnerum absque gravioribus animi deliquiis

intereſſe, aut effluvia quælibet graveolentia ſine nauſea & vomitu enormi tolerare nequit? Felicius ſtudent, qui bene valent: Sed quis defectus ſuos agnoſcit? Quis proprias imbecillitates obſervat? *Hodie nos omnes* inquit SEMPR. GRACHUS *in Herma L. I. Sect. I. p. 40. ad Medicinam applicamus & bardi & ſcabri & blæſi & balbutientes, neque ii, qui juventuti noſtræ præſunt, facile nos monent aut dehortantur.* Imo ipſi noſtri Parentes & Præceptores præjudiciis quippe indulgentes, ſæpiſſime, ſive perſuaſionibus ſive paterna poteſtate nos adigunt, ut ſtudium, non quod indoli noſtræ convenit, ſed quod præconceptis eorum opinionibus conſentaneum videtur, eligamus. Quo poſtmodum accidit, ut ſtudium, invitis & imparibus humeris impoſitum, minori diligentia & ſine feliciore ſucceſſu continuetur, unde artis Medicæ remora, unde tanta Medicaſtrorum copia.

§. VII.

Plurimis accurata & fidelis in Medicina deeſt â puero inſtitutio, quæ tamen eo magis neceſſaria videtur, quo vegetiores animi vires ad quælibet felicius comprehenda, in teneris annis exiſtunt. Ea enim ætate viget ingenium, valet memoria, corporis conſtitutio eſt agilis. Qua de re major quoque tunc temporis in cognoſcendo cupiditas & attentio, celerior fortiorque rerum perceptarum quarumlibet impreſſio, & ſingularis in laboribus ſuſcipiendis alacritas deprehenditur. Sed ſiniſtre ut plurimum Præceptores nobiſcum agunt, dum ea proponunt, quæ ætas juvenilis abhorret. Termini ſunt ac maximam partem nuda verba, quæ non niſi ratione ſoni diverſi a nobis diſtinguuntur, rerum autem ideæ neque per explicationem adæquatam, neque per demonſtrationem ſenſualem communicantur. Hanc ob cauſam curioſitas, quæ magis rerum,

quam

quam nominum cognitionem cupit, languescit, memoria terminis, quorum res significatæ latent, obruitur æque ac confunditur, & judicium, crescentibus annis subinde crescens, exercitio & ulteriori cultura destituitur, quoniam reales, quos dijudicare possit, conceptus deficiunt. Linguæ quidem, ut alios intelligat, ab erudito quolibet necessario requiruntur, & studia humaniora ornamento etiam Medico esse, minime negare sustinebo; propterea tamen non omnis juvenilis ætas in eorum cognitione consumenda erit. Putarem, tempus si rite collocetur, superesse complures adhuc horas, quarum una aut altera veræ Philosophiæ & fundamentis Medicinæ ponendis, majori forte cum emolumento quam rhetoricæ inutili, metaphysicæ sterili et aliis hujus farinæ nugis, impendi posset. Verum Schola Asclepiadea desiit, adeoque postea novi prodire Hippocrates cessarunt. Quid dicendum de illis, qui studium, cui florem juventutis consecrarunt, deserentes, ad Medicinam tanquam ad auream confugiunt anchoram, non quod interiori veluti naturæ ductu ad id vitæ genus eligendum ferantur, sed ut fortasse quocunque modo magis commode, ut arbitrantur, vivere queant? Præter hos multi e tonstrinis, pharmacopoliis aliisque officinis sive ex arrogantia, sive desperatione, quæ uti in proverbio est, aut Militem, aut Monachum, aut Medicum facit, transfugæ, castra Medicorum petunt, & illotis statim manibus sacraria eorum adeunt, priusquam necessariis initiati fuerint principiis. Sufficit enim jam ipsis, si ex formulis quibuscunque Practicorum corrasis didicerint purgare, vomitorium propinare & clysterium donare, quo infelicium ægrorum evacuationibus evacuatum marsupium replere, & ex aliorum ruina propriam avertere valeant. Plura de

da-

damno ex filiis ejusmodi abortivis proferre possem, sed brevior sum, quia res ipsa loquitur.

§. IX.

Cum itaque Scholarum Magistri discentes in necessariis non instruant scientiis, opus est, ut demum in Academiis fundamenta artis Medicæ ponamus. Ast tempus huic negotio destinatum, plerumque angustius esse solet, quam ut ea, qnæ ad realem in Medicina cognitionem comparandam, pertinent, rite perlustrari &addisci queant. Duo, tres, aut quatuor ad summum anni studiis Academicis dicantur, quos plurimi studiosorum adhuc ita, acsi totum seculum esset, consumunt. Maxima hujus temporis pars variis deliciis & voluptatibus immolatur, et Medicinæ interea paucissimæ & horæ saltem succisivæ velut parergo consecrantur. Hinc spatio vitæ Academicæ aliena agendo fere elapso, quod reliquum est, cognitioni praxeos, neglectis fundamentis, impendunt, aut studia sua penitus sine studio absolvunt. Alii aut ex autoritate Parentum & Præceptorum, aut ob suppellectilis angustæ aliusve causæ prægnantis necessitatem consulto currui quadrigas postponunt, de Praxi statim solliciti, priusquam requisita ad Therapiam necessaria sibi comparaverint. Praxin auream, Theoriam sterilem esse existimant,&cum vulgo præjudicio laborantes, quod optimi theoretici plerumque infelicissimi evadant Practici, Philosophiam cum veris artis Medicæ principiis reformidant, ne fortasse horum cognitio curationibus ab illis administrandis infortunium adportet. Qua de re aut arcanis&panaceis parentum&præceptorum unice confisi, eorum virtutes & operationes mirificas ubique extollunt, reliqua vero tanquam inutilia insuper habent, aut his destituti prærogativis, promiscue thesauros practicos perscru-

ſcrutantur, formulaſque medicamentorum quasvis ſine diſcrimine corradunt, quibus inſtructi Æſculapios ſe profitentur, qui ægros faucibus mortis eripere, mortuosque reſuſcitare valeant, licet ſæpiſſime ne quidem Empiricorum nomen mereantur. Non enim remediorum copia, ſed utendi ratio Medicum a Circumforaneo diſtinguit. Recte igitur PRIMEROSIVS *Tr. de Erroribus Vulgi L. I. c. XIV.* ægros monet: *Non eſt fidendum iis, qui a principio male inſtituti, circa remedia tantum ſunt occupati, reliquas Medicinæ partes negligunt, & certum eſt, eos nunquam expertos fore, cum Medici experientia non ſolum ad remedia, ſed & alia omnia, quæ illorum rectam adminiſtrationem ſpectant, extendatur. Vix unquam enim*, inquit laudatiſſimus Autor cap. præcedente, *niſi andabatarum more cum morbis pugnet, probe curabit, qui cognitionem morborum, eorundemque certam prognoſin parce tantum & leviter novit.* Methodus quippe medendi, veris & rationalibus nixa fundamentis, eſt vera morborum panacea, & qui eam ſibi comparavit, nullius præterea indiget arcani. Hanc ob cauſam Capivaccius â Germanis rogatus, ut ſua communicaret arcana, reſpondit: Legite meam Praxin & invenietis mea arcana. Sed non cuivis licet adire Corinthum. Multis via nimis diſſita, aliis nimis ardua, maximisque difficultatibus obſita videtur, quare ſtatim ſub initio deflectunt, & devias ſibi eligunt. Ne autem aliquis errores illorum detegat, & imperitia ipſos arguat, vix uno alterove anno elapſo, titulum Doctoris ſoluta pecunia emunt, cujus Privilegia ignorantiam eorum immunem, & hallucinationes in Praxi commiſſas impunes reddunt.

§. X.

Alii, quibus tempus otio penitus conſumere, adhuc religioni eſt, ex libris tantum ſapientiam ſuam hauriunt, & ex his ſatis, ut arbitrantur, edocti, manum operi ipſi admovere nolunt, ſordes, quas vocant, tractare, & labores ſuſtinere ab-

horrentes. Sectiones proinde frequentiores in mensa, quam in Theatro Anatomico administrant, in prioribus Heroës se gerentes, posteriores autem angue caneque pejus aversantes. Egregii certe Anatomici! structuram corporis naturalem ex iconibus cognoscunt, & quomodo culter anatomicus sit applicandus, plane ignorant, similes profecto iis, qui aëris tempestates & viarum incommoda evitaturi, in Tabulis Geographicis itinera sua instituunt, & regionum cognitionem ex Itinerariis saltem sibi comparant: utrique enim ultra libros & tabulas non progressi, quos errores narravere autores, ipsi fideli imitatione strenue quoque narrant. Qua conscientia autem quæso, de lethalitate vulnerum judicium ferre poterit, qui sectionem cadaverum vulneratorum summa circumspectione suscipiendam Chirurgis seu Barbitonsoribus, sæpissime ultra scalpellum rasorium & lancettam vix sapientibus, relinquere necesse habet? *Dexteritate enim secandi destituti, qnod Magnif. D.* BOHNIUS, *Patronus & Præceptor meus sanctiori mentis veneratione prosequendus, in officio Medici dupl. Clin. & Forens. P. II. c. IV. p. 593.* optime docet, *vulnera non raro facere potius quam investigare observantur; quales Chirurgos, nostrates imprimis frequentius experimur, vasa hinc inde, membranas cerebri, ipsumque cerebrum per incuriam ac imperitiam, dum per laniena magis modum, quam incisionem artificiosam integumenta corporis externa removent, lacerantes ac perforantes. Unde etiam suasor forem Medico conscientioso, & ejusmodi inspectionum directori, ut manibus propriis potius ipsemet eas administret, quam rudioribus illis sociis committat: mallem siquidem cruentare manus, quam conscientiam, i. e. quod Chirurgi ministrantis est, non sine molestia exequi, quam in deponendo falli fallereque.* Sed cum Medicus non raro & Chirurgus hac in re pari ambulent passu, i. e. utrique in arte secandi minus versati sint, accidere etiam solet, ut ejusmodi ineptæ relationes, depositiones & testimonia ex inspectionibus enascantur, quales ab

alle-

allegato Magnif. BOHNIO *L. c.* AMMANNO *in Medicina Critica,* ZITTMANNO *in Medicina Forensi* aliisque hinc inde recensentur.

§. XI.

Eodem fere modo res comparata est cum Chemia & Pharmacia. Ex eo enim tempore, quo medicamentorum præparatio ad pharmacopœos transiit, multi Medicorum manus suas pulvere carbonum commaculare, sibi indignum, & fumum inspirare, sanitati exitiale reputarunt. Sufficit itaque talibus legisse, quomodo componantur & elaborentur medicamenta, & nosse, quænam præsertim in officinis asserventur. Verum ex hac Medicorum negligentia maximum in Medicinam redundare damnum, vix ulla indiget probatione. Præterea enim, *quod turpe sit Medico,* ut per bene monet QVERCETANVS, *sibi Doctoris titulum arrogare, & materiam, qua uti debet, modumque illius parandæ & administrandæ ignorare, patique se a suis ministris superari;* occasionem quoque eo ipso negligunt, simplicia accuratius examinandi, novis & congruis compositionibus apparatum medicamentorum augendi, & variis modis medendi methodum adjuvandi. Imo ex formularum præscriptione tot empiricorum & pseudo-medicorum inter seplasiarios enati, qui tanquam simiæ Medicorum præscripta medicamenta aliis ægrotis iterum propinant, & quod majoris adhuc momenti, ex his polychresta sibi cudunt, quæ tanquam arcana sub suo nomine & sigillo vendere non erubescunt. Accedit, quod periculosissima sit Medicina præscriptoria, utpote cum pharmacopœi sæpissime non rite præparent medicamenta, & multoties ex errore vel defectu præscripti alia substituant, quæ ægrotis maxima damna, interdum mortem ipsam afferunt, qualia exempla perhibent *Celeb.* BOHNIUS *L. c. P. I. c. XXI. p. 445.* TH. BARTHOLINVS *in Cist. Medic. Hafn. Loc. LII. p. 535. seqq.* SEMPR. GRACHVS *Tr. c. L. I. Sect. III. p. 309.* Interim culpa omnis Medico imponitur, si in curationibus, quem intendit, finem non obti-

neat, myropola vero, nisi error in dispensatione fuerit enormis, ab omni suspicione immunis, lucrum ex venditione medicamentorum maximum capit, licet haud raro causa potius in sinistra materiæ medicæ præparatione, adeoque in Pharmacopœo, quam in Medico quærenda sit. Sicut igitur, qui Pharmaciam negligit, non solum valetudinem vitamque ægrorum suæ fidei & dexteritati commissorum, verum etiam fortunam, famam & conscientiam propriam seplasiario ejusque famulis concredit; ita e contra omnia hæc pericula, si manum præparationi ipse admoveat, effugere, suamque famam integram tueri potest. Deinde Medicus etiam, cujus inspectioni ac directioni pharmacopœus per leges publicas subjicitur, medicamenta in officinis asservata utrum rite, an secus elaborata sint, minime dijudicare poterit, nisi ipse in pharmacia practica probe versatus fuerit. Eam ob causam supra jam allegatus QVERCETANVS hac in re non exercitatos ita alloquitur: *An ignoras, experientiam rerum esse magistram? Ergo pharmacopoeus eam callens, magister erit, tu vero bruta statua cathedræ affigeris.* Ex hac enim imperitia ejusmodi quoque non raro præscribi solent formulæ, *quæ*, ut sæpius all. GRACHUS *Tr. c. L. I. Sect. 11. p. 127.* inquit, *in cineres redactæ, egregium quidem constituerent anthelminticum, ædes gliribus & muribus purgans, si præparetur juxta præscriptum, dubium, an essentia, electuarium, rob vel magma inde proveniat?* Prolixius *Autores supra allegati Libb. c. &* LUDOVICUS *in Dissert. Pharmacevt.* de damno ex neglecta Medicamentorum præparatione proveniente egerunt. Botanices quod attinet studium, illud ob conjunctam delectationem interdum adhuc invenit suos cultores, licet utplurimum excursiones illuc dirigantur, ubi herba nicotiana colitur ac hordeum lupulatum asservetur.

§. XII.

Et quamvis etiam inter Medicinæ studiosos dentur, qui neque tempus otio consumere, neque sola in librorum lectione

ne

ne acquiescere ament, sed potius omnes lubentissime subire labores cupiant, quo demum realem in arte Medica scientiam acquirant, deficit tamen sæpissime præsertim nostris in locis occasio, manuali operatione in Anatomia, Chemia, Botanica, Chirurgia, se exercendi. Raro cadavera ad instituendas demonstrationes publicas suppetunt, & si contingat etiam, ut sectiones in Theatris anatomicis administrentur, hæ tamen plerumque cum minori spectatorum fructu finiuntur. Cum enim nobis non frequentior oboriatur ansa, cadavera humana secandi, interiorem partium structuram ope cultri anatomici detegere, oculisque usurpare non nisi raro licet. Nobiliora quippe viscera, imo omnes fere partes summa cum cura præparantur, & ut insequente tempore auditoribus denuo exhiberi possint, absque ulteriori dissectione certis liquoribus asservantur. Accedit, quod eandem ob causam cadaver unicum per longum temporis spatium manibus tractari debeat, quo spectatoribus potiora demonstrari queant; nam singula in singulis cadaveribus perlustrare, horum defectus prohibet. Hinc fœtor magis magisque intolerabilis exoriens, multorum attentionem interrumpit, ac deterret, putredo autem, de qua fœtor ille testatur, superveniens, naturalem partium statum corrumpit, destruit, & sic immutat, ut neque color, neque figura, nec universa cohæsio intacta maneat. Quam multis itaque erroribus falsisque impressionibus subinde aperiantur fores, illi satis superq; norunt, qui ejusmodi sectionibus interfuere. Idem judicium quoque esto de partibus præparatis & asservatis. Præterea enim quod pariter color, structura, situs, numerus earundem naturalis non, nisi obscure admodum, exinde innotescant, variique postea conceptus erronei memoriæ imprimantur; spectatores etiam semper dubii hærent, an rite & accurate, quæ exhibentur, præparata fuerint. Multoties utpote in præparatis demonstrantur, quæ postmodum in sectione inveniri nequeunt, præsertim

cum individua etiam interdum quam maxime invicem differant. Quis igitur ſponſor erit, ne aperturæ v. g. & foramina viſa cultro demum anatomico facta, ne quædam à natura alias unita, arte diſſecta, & aliquid ſaltem ex hypotheſi ſubſtitutum fuerit, quod ad ſimilitudinem ipſius rei proxime videtur accedere. Qua de re præparatis cum tam parum ſit fides habenda, unusquisque facile dijudicabit, qualis in anatomia cognitio exinde hauriri poſſit. Sed neceſſitas durum telum!

§. XII.

Nec defectum in Anatomia, quem modo recenſui, ſupplet crebrior occaſio, cadavera morbo defunctorum aperiendi. Quo major enim exinde in Medicinam redundat fructus, eo rarior nobis conceditur locus, exercitium tale inſtituendi. Vana quippe noſtratium ſuperſtitio & ſtolida erga mortuos religio impedit ut plurimum Medicorum induſtriam, utpote cum Magiſtratu non expreſſe jubente, homines etiam ex infima plebe corpora defunctorum ſecanda rariſſime permittant. Olim preces muneraque Medicis oblata fuere, ut interiora eorum, qui morbis ſuccubuerant, perluſtrarent; hodierna vero tempeſtate Medicos mortuorum agnatos rogare, precibusque dona addere oportet, ſi veniam cadavera inſpiciendi impetrare velint. Hinc eſt, quod cauſæ multorum morborum nos adhuc lateant, plurimorum autem admodum dubiæ exiſtant. Hinc eſt, quod Pathologia tot meris nitatur ſuppoſitionibus, adeoque Therapia ejusmodi fundata hypotheſibus, toties incerta evadat. Multorum forte affectuum indoles accuratius nobis innoteſceret, multique in medendo errores patefierent, ſi locum affectum cultro anatomico inquirere integrum eſſet. Majori etiam cum cura medicamenta ſeligerent nonnulli, & minor forte medicaſtrorum copia foret, ſi ſectio poſt mortem inſtituta medelæ adhibitæ rationē patefaceret. Sed noſtra ætate hallucinationes medentium craſſiores Doctoris nomen, ſubtilio-

res humus tegit. Cum igitur nobis non liceat exercitia anatomica in cadaveribus humanis frequentius instituere, locum eorum bruta suppleant necesse est. Verum enim vero si accuratius paulo utraque invicem comparantur, haud mediocrem iisdem intercedere differentiam, quam nobis quoque AURELIUS SEVERINUS *in Zootomia Democritæa* & in specie GERHARDUS BLASIUS in perelegantі *Anatomia variorum animalium* exhibent, observabimus. Hæc itaque nisi cum cura animadvertatur, multis in anatomia erroribus occasionem subministrabit. Quam ob rem toties Galenus a Vesalio reprehenditur: vix enim unius partis descriptio in Vesalii Libb. *de Corporis humani Fabrica* exstat, ubi Galenum insimul castigatum non invenimus, & quidem potissimum eam ob rationem, quod brutorum imprimis vero simiarum anatomia deceptus, structuram corporis, non uti in homine habeatur, sed qualem in illis observaverit, annotatam reliquerit. De iconibus nil attinet dicere, quia jam supra judicium de iisdem aperui. Præterea enim, quod neque dexteritas secandi exinde comparari, neque accurata de naturali partium structura formari possit idea, vix ullæ quoque dantur tabulæ, quæ suo non laborant defectu. Interim tamen non omni destituuntur usu, utpote cum nova inventa & in corpore detecta melius forte earum ope nobiscum communicari, & imagines in cadaveribus aliquando observatorum mediantibus his lineis in memoriam quodammodo revocari queant.

§. XIV.

Par ratio est cum operationibus Chirurgicis: Non solum enim multi in ea versantur persuasione, quod Chirurgia nostro seculo ad barbitonsores relegata, non amplius Medicum politiorem deceat, licet tot viri in medicina præclari, suo exemplo luculenter satis contrarium commonstraverint; verum etiam nostra nosocomia plerumque non ita ac in Belgio, Italia,

Gal-

Gallia &c. instructa sunt, ut discentibus occasionem subministare valeant, operationes manuales oculis percipiendi, ne dicam, in administratione earundem se exercendi. Propterea Doctores & Professores nostris in Academiis Chirurgiam docentes, demonstrationes suas non in vivis ægrotantibus exhibere, sed v.g. deligationes & repositiones in homunculis ligneis, suturas in pellibus ad id negotium discissis, trepanationem aliasque operationes in cadaveribus ut plurimum brutorum adornare coguntur. Quanta vero sit differentia instrumenta subjectis vivis applicare mecum fatebitur ille, qui Collegio Chirurgico edoctus ad medelam morborum externorum se accingit. Hic enim res est cum homine vivo, illic autem de corio saltem inanimato luditur. In collegiis sufficit, docuisse methodum, instrumenta & remedia applicandi; in praxi vero eadem applicare debemus, ut restituantur ægri. Qua de re multi operationes a Doctoribus demonstratas, in subjectis vivis imitari non sine insigni animi & manuum trepidatione sustinebunt, quia longe facilius est, partes cujusdam pellis dissectas, quam labia vulneris periculosi hiantia consuere, trepanationem, incisiones, repositiones &c. in cadaveribus ligneisque stipitibus, quam in viventibus exercere. Imo quamvis Chirurgica sint maxima ex parte ita comparata, ut felicius demonstrentur, quam explicentur, de paucissimis tamen sensuali perceptione adæquatam ideam nobis formare licet, siquidem non raro & operationes plurimæ, & signa diagnostica pene omnia nobis saltem verbis describantur. Quo deinde fieri solet, ut multi inter Medicos præsertim juniores interdum nesciant, quæ, quomodo & quando instrumenta & topica adhibenda sint, utpote cum morbos externos interdum notissimos vix dignoscere, statum eorum deteriorem aut meliorem non dijudicare, eventum non determinare, adeoque prognosin non nisi incertam ferre possint. Hanc ob causam ejusmodi Medicus, nisi imperitiam

ritiam ſuam prodere velit, concurrenti Chirurgo in omnibus asſentire, illique ſummam curationis concedere debebit, quia hic propriam experientiam & praxin, iſte autem cognitionem ex auditu ſaltem allegare poterit, quod ſi itaque contingat, contingit vero ſæpiſſime, ut etiam Chirurgus præter artem barbiraſoriam nil amplius intelligat, accidit deinde, ut v. g. hernia inguinalis pro bubone habita, lancetta una cum inteſtinis ſubjectis incidatur, omenti portio tanquam excreſcentia adipoſa & inutilis in epiplocele reſcindatur tumores glandularum ſcirrhoſi inciſione & corroſivis vexati remediis, in ulcera gangrænoſa mutentur aliique errores committantur enormes.

§. XV.

Parum abeſt, quin ſimilis in materia medica cognoſcenda occurrant difficultates. Pauci apud nos inveniuntur horti, communi & publico uſui deſtinati, qui plantis indigenis & exoticis inſtructi, tironibus medicinæ ad accuratam vegetabilium cognitionem perveniendam inſervire poſſint. Ad hos enim adornandos & conſervandos multæ requiruntur pecuniæ, quas ejusmodi rebus impendere Principes & ſuperiores ſupervacaneum ducunt; privati vero homines non ſufficiunt. Et quamvis etiam forte privati dentur horti, in quibus rariora aſſerventur, ad eos tamen non cuivis liberior conceditur aditus. Reliqua quidem ſimplicia tabernæ myropolarum, ſimpliciſtarum & materialiſtarum, uti vocantur, nobis exhibent; verum eadem raro genuina, ſed multoties adulterata, multisque fraudibus corrupta, ad nos adportantur. Quis neſcit? plerumque ab illis *Acorum pro calamo aromatico, pro radice Aſphodeli Martagon, pro radic. Hermodact. Colchicum, pro Terebinthina reſinam abietis laricisque, pro ligno Nephrit. Mexicano Braſilianum, pro gummi Arabico lacrymas ex ſpecie pruni aut ceraſi, pro ſucco Acaciæ ſuccum pruneolorum ſylveſtrium, pro ligno Aloës lignum oleaſtri aut lignum ſanctum, decocto aromatico maceratum, pro Agarico vero ſpurium, pro*

ſtyrace liquida expreſſam e nucleis, pro herba Dictamni Cretici pſeudo-dictamnum, pro Scordii allium ſylveſtre, mixturam quandam pro Aſphalto, Ebur & Unicornu calcinatum pro foſſile, bolum Würtebergenſem, Noricam Reichenbachenſem aut Numburgenſem pro Armena, terram quandam communem ſigillatam pro Lemnia, argillam uſtam inque formam redactam pro lapidibus cancrorum, neſcio quod artefactum pro lapide Bezoar, & verbo quid pro quo ſubſtitui. Quomodo adulterentur ſimplicia &c. v. g. *Saccharum amylumque addatur Mannæ Calabrinæ, Caſtoreo ſanguis renesve Caſtoris cum gummi ammoniaco ſubacti, Sennæ Alexandrinæ Italica l. etiam coluteæ folia, Ladano terra nimis copioſa, Aſæ fœtidæ ſagapenum, Opobalſamo Arabico terebinthina, Croco flores carthami, Mercurio vivo plumbum ſtannumque, Mercurio ſublimato arſenicum, Ambræ griſeæ agalochum, ſtyrax & ladanum, Moſcho, Zibetho variisque pretioſis varia mangonia*, a multis peritis & cordatioribus annotatum legimus. Alia defraudantur viribus ſuis & ſic ad nos afferuntur. De *ſtyrace* notiſſima res eſt, quod meliore parte per fortem expreſſionem depauperetur. Idem fere accidit *caryophillis*, dum ſcilicet extracto oleo, fatui permiſcentur cum bonis & una venduntur. Vt reliqua prætercam, de quibus omnibus ſingulisque prolixius commentati ſunt *Magnif. D.* RIVINUS, *Patronus meus ac Præceptor maximus, in Diſſert. de cenſura Medicam. offic. Iac. Sylvius Tr. de adulteriis Simplic. Medicam. cognoſc. Liſettus Benancius Declar. Fraud. & Error. apud Pharmacop. I. Ant. Lodettus Dialogo de Fraudibus Pharmacopæorum.*

§. XVI.

Dicis, ad minimum in officinis materiam medicam genuinam inveniemus, ex cujus perluſtratione accurata ſimplicium hauriri poterit cognitio, quia juramentum, quod pharmacopœi præſtare ſolent, expreſſe ejusmodi fraudes prohibet. Verum non prolixius repetam, quas modo allegati autores, impoſturas & errores a ſeplaſiariis commiſſos enumerant, quo-

modo

modo scilicet iidem non solum simplicia adulterata, variisque fraudibus depravata, conscii probe, ideo quia forte viliori pretio extent, sed etiam medicamenta ipsa pari ratione ac simplicistæ, adulterent, *quid pro quo substituant*, adeoque nihil nisi fumum vendant. Istud saltem monebo, quod Pharmacopæi sæpissime non voluntario, sed ob imperitiam erronea pro veris, & adulterina pro genuinis asservent, atque hac ratione fallantur simul & fallant. Inter alia supra laudatus *Excell.* RIVINUS. *l.c.* de Pharmacopœo haud incelebri refert, *quod iste ab hortulano Horti Medici Lipsiensis Tragopogon pro Scorzonera, Nepetham pro Calamenta & Lichnidem viscosam latifoliam s. Viscariam pro centaureo minori emerit, quod semen Phellandrii sive Cicutæ palustris pro semine Sileris montani a rustico herbario officinæ illatum fuerit.* Lepidam satis historiam de inaudita cujusdam Pharmacopæi ignorantia exhibet BENANCIUS *in Tr. allegato Hist. 24, p. 92. Pharmacopæus aliquis ignorabat, quid pro oculis populi sumendum esset in compositione ungenti populeonis, unde vice oculorum populi, qui sunt gemmæ seu prima germina arboris populi, sumsit oculos ex tribus vel quatuor suspensis extra urbem, pridie antea supplicio affectis, & nisi supervenisset Medicus quidam, stultus Magister pharmaceuticus confecisset unguentum ex suspensis. Medico quærenti, in quem usum collegisset istos oculos, respondit pharmacopæus, valde se fuisse sollicitum in inveniendis oculis populi pro unguento populeo, nec tamen consultum duxisse, sumere oculos populi viventis, sed consilium cepisse, quærendi oculos illorum, qui suspensi fuerant extra urbem. Medicus ridens ignorantiam incredibilem pharmacopæi, rem ipsi placide aperuit.* Ex his & similibus, quæ hinc & inde annotantur facile innotescit, quænam fides simplicibus in officinis asservatis sit habenda, qualisque materiæ medicæ cognitio ex his fontibus hauriri possit. Dantur quidem adhuc Viri cordati inter Professores & Doctores, qui tironibus simplicia non e pharmacopolio desumta, sed genuina, magno quippe studio & sum-

tu comparata, ac inter rariora aſſervata, demonſtrant, & quomodo adulterata falſaque a veris & integris diſtingui poſſint, declarant; ſed oppido rariores habentur, licet hæc cognitio omnibus Medicis quam maxime ſit neceſſaria, quo ſibi ægrisque ſuæ fidei commiſſis a damnis periculisque cavere queant.

§. XVII.

Præparationem autem & compoſitionem ſimplicium, tam Pharmacevticam, quam Chemicam ſibi ſolis ferme vindicant pharmacopolæ, & privilegiis donati, Medicos (ſi remedia componant ægrisque diſpenſent) coram Magiſtratu quoque accuſare non verentur. Cum itaque multoties acciderit, ut ſeplaſiariis monopolium hac in re conceſſum, Medicis vero â ſuperioribus & præparatio & diſpenſatio medicamentorum ulterior interdicta fuerit, parum profecto abeſt, quin Pharmaciam pariter ac Chemiam noſtris in regionibus ex officinis addiſcere, & apothecarios ceu noſtros hac in parte præceptores æſtimare debeamus. Aſt infelices certe miſerosque chemicos, qui ſaltem ex laboratoriis pharmacopœorum ſapiunt! Non enim adducam compoſitiones, voluntario ab illis adulteratas & defraudatas, quas magna in copia ſupra nominati *Sylvius*, *Benancius*, *Lodettus* prolixius referunt, ubi mox pretioſiora ingredientia in minori doſi, quam formula præſcripſerat, adjecerint, aut plane alia vilioris pretii ſubſtituerint pharmacopolæ, eam ob cauſam etiam *quid pro quo-zantes* â Benancio appellati. Sed hoc præterire non poſſum, quod ſæpiſſime *Aurum fulminans* v. g. *Tartarus emeticus*, *Mercurius vitæ*, *Mercurius dulcis*, *Crocus metallor. abſinth. Syrupus rubi idei emet. Scammoneum ſulphur. Antimonium diaphoret. Beozarticum minerale, ſolare, Lunare, joviale, Tinctura antimonii & metallor. Cinnabaris antimonii*, innumeraque alia tam negligenter & imperite in officinis præparentur, ut ſecure tutoque adhiberi nequeant. Non raro enim obſervamus, ex uſu eorum ægris ſupervenire hypercatarſin alia-

que

que ſymtomata graviora, imo mortem interdum ipſam. Sic refert AMMANVS *in Medicina Critica Cap. XXII. p. 168.* hypercatharſin ab Antimonio diaphoretico obortam. Qui igitur in medicamentorum præparatione enchireſes à pharmacopolis eorumque famulis tantum addiſcit, multis quidem erroribus imbuetur, parum autem ſapientiæ exinde ſibi comparabit. Pharmacopœi enim laborum ſuorum & compoſitionum medicaminum non aliam reddere plerumque poſſunt rationem, quam quod eorum magiſtri & anteceſſores pari modo præparaverint medicamenta, neque amplius inquirunt, utrum bene an male proceſſerint præceptores eorum? quia præter formulas a pharmacopœo, cui ſervitia præſtitere, communicatas, multoties vix alium autorem Chemico-pharmacevticum per totum vitæ ſpatium perſpexerunt. Eodem ferme modo Medicus etiam ex laboratoriis pharmacopœorum ſaltem edoctus, in officinarum inſpectione ſe geret: omnia quippe medicamenta approbabit, quæ cum præparatis olim â Magiſtro pharmacopœo demonſtratis, conveniunt, & contra rejiciet, quæcunque colore ſaltem & externa ſtructura â prioribus differunt, licet aliam forte rationem allegare nequeat, quam præjudicium, medicamenta in hac vel illa officina fuiſſe genuina. Hanc ob cauſam merito quoque inter ſuas felicitates referre poteſt Medicus, cui contingit, fideli & ſincera præceptoris periti informatione æque ac manuductione in exercitio Chemico-pharmacevtico uti, ſiquidem ſæpiſſime ex adæquata medicamentorum confectione Medicorum fama & ægrorum vita dependeat. Interim tamen non improbo viſitationem officinarum, ſed omnibus proinde Doctoribus & tironibus artis medicæ laboratoria pharmacopœorum ut frequentent, quam maxime ſvadendum eſſe exiſtimo, non ut hallucinationes forte eorum imitentur, aut ſingularem exinde in Pharmacia acquirant dexteritatem, ſed ut falſa & adulterata â genuinis veriſque diſcernere, & erro-

res in Medicamentorum elaboratione eo melius advertere queant.

§. XVIII.

Omnium autem maxima in ſtudio medico exiſtit remora, quod pauciſſimi methodum, qua Hippocrates in Therapia, profecit, ſeqvantur. Iſte Medicorum Parens non ſolum differentias Regionum, Perſonarum earumque temperamentorum pro illius ſeculi ratione probe dijudicavit, verum etiam quævis morborum initia, cauſas, locos affectos, progreſſus, ſymtomata, criſes, eventus & remediorum facultates ſingulari circumſpectione attendit ſingulaque fideli manu adnotata poſteritati reliquit. Longe aliter procedunt non omnes, plures tamen hodierni Medici: medendi modum, quem ſive audiverunt ſive legerunt apud Italos, Gallos, Anglos, Belgas, applicant Germanis & vice verſa; remedia vero & arcana ſua polychreſta, quæ Sempronio exhibuerunt, nullo habito reſpectu ſexus, ætatis, temporis & individui, Cajo etiam & Tulliæ commendant. Obiter ſaltem initia morborum inquirunt, locos affectos ob imperitiam vix determinare valent, ceu cauſas læſiones fermenti, virtutis retentricis & expultricis, archei, flammulæ cordis, Pylori rectoris, Cardimelech, Gaſtaranacis, Coſmetorgis, Microcoſmetoris aliaque allegant & fingunt, ſymtomata cum morbis ipſis confundunt, motus criticos inſuper habent, nec interdum intelligunt, eventus ob ſiniſtram medendi methodum ſœpius ſigno †, quam felici aſteriſco indicandos non annotant, & remedia utpote præpoſtere adhibita, comunicare verentur. Alii, qui ſuperatis multis laboribus, tandem ex de viis & labyrintho viam regiam ingreſſi, feliciori ſucceſſu medicinam faciunt, aut propter invidiam, aut alias ob cauſas obſervata ſua publici juris reddere nolunt, ſed ſtudio ceu arcana celant, & ſaltem filiis aut intimiori amico revelant. Cum itaque multi ob imperitiam non audeant, alii vero nolint, annotata ſua communi publico conſecrare, obſervationes nobis deficiunt,

ex

ex quibus accuratam morborum ideam haurire,&medicamentorum facultates viresque ſpecificas cognoſcere poſſimus. Ridebis equidem, quod de obſervationum defectu querar, ego vero dolendum magis eſſe cenſeo, inter tantas obſervationum farragines tam paucas exiſtere, quæ hunc titulum jure mereantur. De plurimis profecto idem judicium, quod STRABO *de Cteſiæ ſcriptis* dixit: *Equidem facilius Heſiodo, Homero aliisque tragicis Poëtis fidem habeo, quam Cteſiæ.* Vereor enim, ne plura in illis ſint figmenta, quam vere obſervata, quibus autores nominis ſui famam poſteritati commendare annisi fuere, præſertim cum inter has tot reperiantur ab aliis communicatæ, quas propria autoris experientia non confirmat. Inter rariores igitur, uti vocantur, vere inveniuntur rariores obſervationes, & fortaſſe major iisdem concedi poſſet fides, niſi ob nimiam raritatem ſuſpectæ viderentur. Imprimis autem medela morborum ut plurimum feliciter abſoluta, dubium reddit lectorem, an etiam bona fide communicatæ fuerint, cum & hiſtoriæ ægrorum ab Hippocrate, tanto quippe Medico, curatorum, ſæpiſſime his verbis finiantur; *obiit, mortuus eſt.* Recentiorum nempe per multi fateri erubeſcunt, quod multoties venerando Seni in medela accidit, forte quia non ubique conſcientia propria ipſos ab omni culpa liberos pronunciat. Vt taceam, quod multæ admodum ejusmodi obſervationes hiſtoriam morbi aut plane non, aut ad minimum obſcure deſcribant, morbos invicem confundant, remedia tanquam arcana prætereant, aut iisdem effectus affingant, qui forte naturæ potius attribuendi erant, aliosque errores in ſe contineant. Optime equidem morborum naturam cognoſcere, eorumque medelam addiſcere poſſet tiro, ſi illi ægros viſitandi, & vires medicamentornm a Præceptore ordinatorum, oculis perluſtrandi, copia concederetur; verum præterquam quod plures ægrotantium variis ex præjudiciis plerumque ægre ferant, ſi legatos mit-

mittant Medici, etiam hi ipſi raro erga diſcipulos ſuos ea inveniuntur fidelitate, ut iſtud officium illis indulgeant. Nonnulli enim arcana ſua cuilibet revelare nolunt, multi magis ſuſpicaces ſunt, metuentes, ne diſcipulus praxin aliquando in loco, ubi degunt, ipſe exercens, numerum clientum imminuat, alii methodum ſuam medendi, haud raro empiricam, aperte palamque facere non audent, alii alias ob cauſas occaſionem ægros viſitandi tironibus ſubminiſtrare dubitant. Alibi Noſocomia multis variisq; ægrotantibus referta, cuilibet ferme medentium patent, quæ non ſolum frequentare, & exinde hiſtorias morborum addiſcere; verum etiam medelam ipſam, moderante ordinario Medico, adminiſtrare poſſunt artis medicæ ſtudioſi, qua prærogativa noſtræ regiones ut plurimum deſtituuntur.

§. XIX.

Præterea ſimplicium ſeorſim vires in morbis medendis explorare vix adhuc licet, ſiquidem conſuetudo apud nos invaluit, ut multa invicem componantur, & ægris non unicum & ſimplex, ſed mixtura potius ex variis medicamentis compoſita præſcribatur: Quo plura enim formula in ſe continet ingredientia, quorum unum cerebrum confortare, alterum cor roborare, tertium digeſtionem ventriculi promovere, & ſingula in ſingulis viſceribus ſpecificas virtutes exerere dicuntur, eo majorem apud ægros confidentiam obtinebit Medicus, cumprimis ſi præſcripta ſignentur: **Köſtl.** Viſceral **Pulver, Haupt und Hertz verwahrende** Mixtur, **ſonderliche Haupt- Hertz und Magen Stärckung, vortreffliche Lung, und Leber Lattwerge** &c. Memini, me legiſſe, quod juniori cuidam Medico, ægro, quem antea parens hujus Medici curaverat, medicamentum duorum aut trium ingredientium ordonanti, exprobratum fuiſſe; **Er könne keine ſo gute** Recepte **verſchreiben, als ſein ſeel. Herr Vater, der hätte ſie allemahl nach ein mahl ſo lang gemacht.** Medicus ſimplicitatem ægrotantis ſubridens

re-

respondit: Er könne es eben so gut. Simulans itaque, alia se præscribere, iisdem ingredientibus literis signisque paulo majoribus notatis, totum schedulæ spatium, & hoc modo simul desiderium morbo afflicti explevit. Ex hoc præjudicio oritur illa difficultas, quod nunquam simplicium vires specificas accurate indigare queamus, siquidem prolixiores medicamentorum compositiones semper nos dubios incertosque relinquunt, a quo præsertim hic vel iste in medendo effectus dependeat. Cogites modo, si medicamenti ex centum & pluribus ingredientibus compositi, scrupuli duo pro dosi propinentur, quantum de singulis partibus, quibus confecta est mixtura, una vice capiatur. Profecto vix triplum unius grani erit, ex quo pondere genuina certe cujuslibet ingredientis virtus tibi non innotescet. Vt silentio prætereeam incongruas & ineptas non raro formularum præscriptiones, in quibus talia combinantur, quæ invicem turbantur, præcipitantur, adeoque immutantur, vel plane destruuntur. Objicies, non opus esse, ut simplicia seorsim denuo experiamur, cum veteres jam eorum in morbis medendis facultates accurate inquisiverint, suasque de illis observationes nobis reliquerint: Attamen nonne securius propriæ, quam alienæ experientiæ fides habenda? præsertim cum tota die videamus, quam facile sit, in Medicina, & imprimis experimentis fallere, & falli. Accedit, quod remedia permulta a veteribus adhibita, nobis aut plane ignota, aut ad minimum dubia existant, adeo ut nomen quidem adhuc supersit, res autem, quibus secundum descriptionem veterum hæc denominatio competat, inter deperditas sint referendæ. Ecquis enim certe determinare potest, quæ veterum *radix Behens. Been alba & rubra, Costus verus, Rhagenuinum, Helleborus, cum alius Dioscoridis, alius Theophrasti, alius vero Hippocratis sit, Mezereon, Thurpethum, Malabathrum, Entalia & Dentalia, Lapis borrachius* & innumera fere alia fuerint, de quibus recens

ſendis prolixiores videantur *Magnif. D.* RIVINUS *in Cenſura Medicam. offic.* BENANCIUS *Tr. c.* IO. LANGIUS *in Epiſt. Medic.* Imo plura adhuc recentiori ævo in materiam medicam relata fuere, de quibus in ſcriptis veterum plane nulla, in recentiorum autem obſervationibus quædam experimenta invenies. Sed poſito, quod omnia materiæ medicæ ſimplicia tam a veteribus, quam recentioribus accurate deſcripta, facultates eorum exploratæ, & diligenter obſervatæ fuerint; poſito etiam, quod experimenta ab illis ita inſtituta, ut fidem mereantur, anne propterea in his acquieſcendum? nonne peculiares adhuc certis morbis medendi vires huic vel illi plantæ ineſſe poſſunt, quas Medici nondum experti fuere? Novi quidem, quod multi non audeant experimenta facere, effato quippe Hippocratis, *omne experimentum eſſe periculoſum*, deterriti; ſed neſcio, quid periculi exin metuendum, ſi ſimplex quoddam chemice & phyſice prius examinatum, cum ratione, ægris propinetur. Præſertim vero ejus modo experimenta in Noſocomiis optime prima vice inſtitui poſſent.

§. XX.

Multas autem difficultates, quas hactenus recenſui, ſuperarent, multos errores & præjudicia evitarent, & longe feliciores in ſtudio medico facerent progreſſus Filii artis, ſi regiones exoticas ſtudioſe viſitarent, & peregrinationes rite inſtituerent. Raro enim in uno loco omnes Medicinæ partes æquali induſtria excoluntur. Quare etiam ſtudioſi non unam, ſed plures Academias frequentare neceſſe haberent, ſi ad ſolidam artis medicæ cognitionem pervenire vellent; utpote cum certis locis & diverſis Academiis diverſa in ſtudiis incrementa majori cum ſucceſſu capere poſſent. *Hic enim fundamenta facilius hauriuntur, ibi medica exercitatio floret. Floræ cultura laudatur alibi, alibi pharmaceutica majori cupiditate urgetur: Chemicorum labores alibi curantur magis, alibi copioſior materiæ medicæ proventus,*

Ex-

Experimenta naturalia, Anatomicæ demonstrationes, Chirurgorum operationes exactius visuntur, uti testatur sæpius laudatus GRACHUS *Tr. c. L. I. Sect. II. p. 282.* Deinde quoque eximium & vere singularem ex discursu pariter ac conversatione virorum in arte celeberrimorum, fructum haurire potest peregrinans. Permulti scilicet præconceptas mitterent opiniones, si aliorum hypotheses etiam explicare audirent, multi forte præjudicia noxia de scriptis deponerent, si eorum autores ipsi cognoscerent, & cum illis sermones conferrent, & pauciores certe essent empirici larvatique Doctores, si peregrinans ex multorum eruditione & experientia verus tandem rediret Medicus: Ast enim vero præterquam, quod plurimis curta nimis sit suppellex, ut vix sumtus ad Medicinam in patria, aut vicinis Academiis addiscendam, suppeditet, haud pauci quoque neglecto genuino itinerum scopo, peregrinationes ideo instituunt, ut Doctoris titulum, quem forte patria ipsis denegasset, viliori pretio reportent, & vulgus saltem, peregre illos fuisse, aliquando crepet. In itinere itaqué tales necessaria negligunt, & allotria saltem advertunt, quia illis jam sufficit, auram peregrinam captasse, urbiumque structuram spectasse. Pro me loquatur mox alleg. GRACHVS *Tr. c. L. II. S. I. p. 12. His* (Medicis peregrinantibus) *ludicra quævis, obscœna, voluptuosa, luxuriosa & male sana, ut breviter dicam, arrident. Ad summum ædificiorum nitorem & plateas sordibus purgatas, mirantur apud exteros; si de eruditis quæras, quibus cum colloqui debuere, neminem viderunt, & nedum cum surdastro collocuti fuere, non audivere maxime alias illustris viri nomen, famam de singulari ejus eruditione, licet omnes bonorum latebras ea dudum pereptaverit, esse nullam; si de novis inventis, de libris recens natis edisseras, omnes fere ab epulis incipiunt, vina laudant, alia damnant, hæc accusant criminis, increpant diversoria, de suavi intineris peracti tempore agunt, & sic porro,* do-

donec tandem in re meretricia desinant. O lepidum itinerum fructum!

§. XXI.

Et quamvis certis in locis præ reliquis melior occasio, diversas medicinæ partes magis excolendi, occurrat, ubique tamen fideles & periti præceptores rariores sunt, adeo ut merito fortunatos se æstimare debeant studiosi, quibus sincera manuductio absque ambagibus ad templum Æsculapii contingat. Permulti enim Doctorum ea, qua par erat, fide auditores suos non instruunt, invidi quippe, suspicaces, morosi, avari, aliisque affectibus pleni. Permulti in docendo obscuri, in proponendo confusi, & explicando nimis prolixi, critica, poëtica aliaque allotria medicis admiscent, quo saltem tempus protrahant, seque insignes polypragmones, polyhistores inquam, ostendant. Haud pauci præjudiciis & præconceptis opinionibus ipsi laborantes, ea saltem, quæ cum illorum hypothesi conveniunt, laudant, reliqua vero ceu erronea rejiciunt damnantque, licet aliud interdum argumentum nesciant, quam hoc: *stat pro ratione voluntas.* Singuli ferme illorum invicem discordes deprehenduntur, ita ut bellum omnium in omnes apud Medicos existere putares. Alii proinde veteres tantum admirantur, iisdem omnia inventa omnemque sapientiam adscribunt, & ex eorum scriptis unice sapere amant; recentiores vero contemnunt, quæcunque ab illis proficiscuntur, nauci floccique pendunt, ipsisque nil quam errores, hallucinationes & lapsus attribuunt. Alii vice versa veteres vituperant, ac universam eorum scientiam ceu rudem, insulsam & plane ineptam repudiant; econtra quaslibet recentiorum hypotheses & suppositiones velut præclara excellentium ingeniorum specimina magni æstimant, encomiis extollunt, suisque auditoribus in collegiis satis speciose exponunt. Optime horum præ-

judi-

judicia castigat *Excell. D.* BOHNIVS *in Præf. ad Bellini opera: Invidæ stultitiæ immersus videtur ille, cui nova tantum placent, & stulta invidia agitatur, cui omnia recentia sordent.* Quantus in Physiologicis Autorum sit dissensus, eorum scripta satis testantur. Provocabo saltem ad doctrinam de Principio Vitali, utpote in quo describendo & determinando vix unus cum altero consentit. Quid dicam de materia medica? Tot ferme de viribus medicamentorum diversæ observantur sententiæ, quot Medici existunt. Alii mercurialium virtutes ad cœlum usque tollunt, alii vero eadem tanquam summe nociva & venena dissuadent, licet hi sæpius cinnabarina commendent. Nonnulli opiata ceu polychresta in omnibus ferme morbis propinant, cum econtra nonnulli eorum usum, utpote suspectum ubique, penitus rejiciant, quamvis non raro in posteriorum præscriptionibus massam pilularum de Cynoglossa invenias. Quidam venæ sectionem nusquam adhibent, forte ne balsamum vitæ imminuant; quidam vero missionem sanguinis omnibus fere suadent, quia plerosque affectus a plethora deducunt. Alii vomitoria amplius exhibere non audent, quoniam fortasse ex intempestiva eorum applicatione ægrotantibus damna evenisse perspexerint; alii vero præter vomitoria, purgantia & clysteres penitus nil sciunt. Hi omnia Chemica damnant, illis Galenica & Pharmacevtica stricte sic dicta, sordent. Verbo, singuli singula vel laudant vel contemnunt: quilibet enim ex his aliam fovet opinionem, ex qua non solum omnium morborum ortum deducit, verum etiam secundum eandem methodum medendi instituit, illique tam pertinaciter inhæret, ut prius ægros perdat, quam ab ea vel unguem latum discedat: sufficit, *ægrotantes lege artis, i. e. secundum hypothesin mortuos esse.*

§. XXII.

Sua igitur dogmata cum unusquisque eorum argumentis corroborare, nervos curasque intendat, reliquas omnes hypotheſes veluti abſurdas, erroneas, falſas & ineptas refutet, earum autores calumniis afficiat, varios errores & vitia illis affingat, eosdem ridiculos reddat, & tanquam imperitos, & plane in medicina hæreticos auditorio ſuo exponat, adeoque diſcipulos, ut eorum doctrinam pariter ac collegia angve caneque pejus fugiant, ſub ſpecie fidelitatis ſingularis moneat, non raro accidit, ut etiam tirones pompoſis verbis & ſpecioſis Præceptorum perſvaſionibus præoccupati, in verba Magiſtri jurent, ejusdem placita ceu oracula divina colant, ceterorum omnium dicta ſcriptaque interdum ex nulla alia ratione, quam *quod ipſe dixerit*, improbent, ab horum auditione aut lectione veluti a viro, aut peſte contagioſa abhorreant, & ut plura paucis comprehendam, mancipia Præceptorum evadant. Ex hoc autoritatis præjudicio tot pernicioſæ Medicorum ſectæ, tot inanes & indecoræ in conſultationibus rixæ & altercationes, totque exitiales ægrorum ruinæ. Satis prudenter igitur monet RODERICVS à CASTRO *in Med. Polit. L. II. c. IX. p. 86. Non ita unius Galeni autoritati ſimus addicti, ut in ejus verba jurare videamur, ſed veris Philoſophis æque ac Medicis ea libertas conceſſa eſt, ut apum more optima quæque eligant. Perinde enim eſt, quis dixerit, ſive Græcus, ſive Arabs, ſive Hebræus, ſive Latinus fuerit, modo verum dixerit: non enim religionem, ſed Medicinam docent. Amicus Plato, amicus Socrates, magis amica veritas.* Aſt plerumque diſcentes ab uno extremo ad alterum prolabuntur: Depoſito enim autoritatis præjudicio, alii diverſas autorum ſententias inquirentes, adeo confunduntur, ut per univerſum vitæ ſpatium de omnibus dubitent, & ad mortem usque ambigant, cui præ reliquis major habenda ſit fides: Alii reliquorum omnium eruditionem deſpicientes, ne ullum, quem imitentur,

tentur, dignum judicant, sed αὐτοδίδακτοι evadunt, qui nemini nisi sibi ipsis credunt, novasque hypotheses fingunt, quas demum ceu præclaros magni ingenii partus admirantur, licet sæpissime intempestivi saltem abortus & misera potius monstra jure meritoque nominari possent. Sicuti igitur horum parentes sibi ipsis saltem sapiunt, ita plerumque fieri solet, ut etiam progenies postea nemini quam soli genitori placeat.

§. XXIII.

Ad minimum haud pauci tanta inter docentes discordia deterriti, ex libris potius eruditionem suam haurire amant. Eam ob causam aliorum omnium conversationem & consvetudinem fugientes, librisque semisepulti, eorum contenta verbotenus (significatum nempe sæpius non asseqvuntur) memoriæ commendant, sicque confusam sibi comparant polyhistoriam, quæ in omnibus aliquid, in toto nihil complectitur. Præterea enim, quod Medicina utplurimum ejusmodi nitatur fundamentis, quæ felicius demonstrentur, quam quidem explicentur, viva quoque Magistri vox divinum quippiam in se continere videtur, eo quod rerum ideas longe majori efficacia nobis imprimit, quam mutæ mortuorum literæ & characteres: *Nam licet acriora sint, quæ legas, altius tamen in animo sedent, quæ pronunciatio, vultus, habitus, gestus etiam dicentis affigit*, uti perbene adnotat, C. PLINIVS SECUNDUS. *L. II. Ep. 3.* Imo vix per aliquot dierum spatium tantum ex lectione autorum percipies, quantum vel ex unius oris fidelis sermone in unica sæpe semihorula apprehendes, cujus rei rationem optime reddit SCALIGER, dum *in Exercit. 298. Senec. ep. 6.* dicit: *eorum notitiam, quam longo tempore multisque laboribus sibi comparavit magister, exiguo temporis spatio uno velut halitu nobis communicat.* Deinde quam maxime errant, qui libros pro cynosura habent, cujus ductu omnes errorum scopulos omnesque præjudiciorum vortices

tuto

tuto prætemavigare, & via quaſi regia ad Inſulam Coos pertingere valeant. Idem, imo fortaſſe major inter mortuos deprehenditur diſſenſus, quam inter vivos doctores, adeo ut cui ex tot ſcriptoribus fides præcipue ſit adhibenda, plerumq; neſcias. Complures multum promittunt in rubro, parum præſtant in nigro: pompoſo nempe & ſplendido titulo emtores alliciunt, ut intus contentæ nugæ bilem poſtea facilius moveant, cujusmodi librorum titulis non perperam præponere ſolet GRACHVS *Tr. c. L. I. S. II. p. 101.* illud: *Titule, quod fatum Te huic libello aſſignavit?* Quam obſcura aliorum ſcripta ex invidia forſan aut indole autoris, alia commentis fabulisque referta ſint, alia alio laborent defectu, innumerisque ſcateant erroribus, prolixius comprobare nolo, ſiquidem unicuique lectori eadem ſufficientes erunt teſtes. Vt nihil dicam de iis, qui pretioſis quibuscunque voluminibus bibliothecam & muſeum exornant, non ut ex illis optima quæque colligant, ſuamque ſcientiam exinde adaugeant, ſed ut vulgus tandem ſecundum copiam librorum eruditionem poſſeſſoris æſtimet: nimiam illorum libros poſſidendi cupiditatem ſuo jam tempore reprehendit SENECA *de Tranquillitate animi c. 9.* ita inquiens: *quo mihi innumerabiles libros & Bibliothecas, quarum dominus vix tota ſua vita indices perlegit? Onerat diſcentem turba, non inſtruit, multoque ſatius eſt, te paucis autoribus tradere, quam errare per multos.* Filum hic abrumpo, ſpe fretus fore, ut occaſio impoſterum ſubnaſcatur, ea, quæ hac vice ſicco, ut ajunt, pede, ſtudioſe præterii, ſupplendi. Interim, Lector benevole, ſtudiis noſtris fave, & errores, à quibus etiam hæc Diſſertatio non immunis erit, tua humanitate & benevolentia tege, tecum reputans, errare non tantum eſſe Medicorum, ſed in genere hominum.

